

Reliģiskā problēmu pārvarēšana un to prognozējošie faktori: Latvijas Romas katoļu izlases pētījuma rezultāti.

Ingrīda Trups-Kalne, Dr. psych., RARZI, RSU

Viktorija Perepjolkina, Dr. psych., RSU

Inese Lietaviete, Mg. psych., RARZI

Prezentācijas mērķis

- Iepazīstināt ar reliģiskās problēmu pārvarēšanas (*religious coping*) jēdzienu un tā saistību ar fiziskās un psiholoģiskās veselības rādītājiem.
- Analizēt faktorus, kas prognozē reliģiskās problēmu pārvarēšanas stratēģijas izvēli.
- Iepazīties ar Latvijas Romas katoļu izlases pētījuma rezultātiem par reliģisko stratēģiju prognozējošiem faktoriem RSU aizstāvētajā maģistra darbā «**Personības iezīmju, Dieva tēla uztveres un reliģiozitātes saistība ar reliģisko problēmu pārvarēšanu Latvijas Romas katoļu pieaugušo izlasē**»

Reliģiskā problēmu pārvarēšana (*Religious coping*)

Reliģiskā problēmu pārvarēšana ir dažādi ar sakrālo/svēto saistīti paņēmieni, **kā iegūt jēgu, saprast un tikt galā ar negatīviem dzīves notikumiem** (*Pargament and Raiya, 2007*).

- **Pozitīvās** reliģiskās pārvarēšanas stratēģija atspoguļo drošo piesaistes stilu ar transcendentu spēku, garīgās kopības/saiknes sajūtu ar citiem un labvēlīgu pasaules redzējumu.
- **Negatīvās** reliģiskās pārvarēšanas stratēģija (*religious /spiritual struggle*) atspoguļo garīgo spriedzi/saspīlējumu un cīņas ar sevi, citiem un dievišķo (*Pargament et al., 2011*).

Reliģiskā problēmu pārvarēšana un veselība

- Reliģija kā **resurss un drauds** psihiskajai un fiziskajai veselībai (*Abu-Raisa, Pargament, & Krause, 2016*).
- Pozitīvā reliģiskā problēmu pārvarēšana ir saistīta ar:
 - onkoloģisko pacientu fizisko labizjūtu un padošanās kontroli (*Cole, 2005*);
 - apmierinātību ar dzīvi un optimismu, laimes izjūtu (*Cotton, et al., 2006*);
 - pozitīvām emocijām, aktīvo stresa pārvarēšanas stratēģiju;
 - posttraumatisko izaugsmi (*Harris et al., 2008*);
- Negatīvā reliģiskā problēmu pārvarēšana ir saistīta ar sliktākiem veselības un psiholoģiskās labklājības rādītājiem:
 - citokīna Interleukin-6, IL-6 līmeni plazmā (*Ai et al., 2009*) sāpju biežumu un intensitāti (*Cole, 2005*),
 - paaugstinātu stresa līmeni, depresiju, trauksmi, agresiju u.c. (*Ano & Vasconcelles, 2005; Exline, 2013; Lietaviete, 2016*).
 - vainas izjūtu, bezcerību, naidīgumu, sociālām problēmām un augstāku pašnāvību risku (*Ano & Vasconcelles, 2005*);
 - paranoiskām pārliecībām, obsesīvi kompulsīvām iezīmēm un paaugstinātu somatizācijas risku (*McConnell, Pargament, Ellison, & Flannelly, 2006*)

Reliģisko problēmu pārvarēšanu prognozējošie faktori

- **Personiskie un sociāldemogrāfiskie faktori**

- Dzimums, vecums (*Bryant & Astin, 2008; Exline; Park, Smyth & Carey, 2011*)
- Pašvērtējums (*Grubbs, Wilt, Strauner, Exline, Pargament, 2016*)
- Piesaistes stils (*Ano & Pargament, 2003*)
- Personības traucējumi (*Hall & Edwards, 2002*)
- Personības iezīmes (*Abu-Raiya, Exline, Pargament, & Agbaria, 2015*)

- **Reliģiskie faktori**

- Reliģiozitātes aspekti (piem. *Wilt, Pargament, & Exline, 2018*)
- Dieva tēla uztvere (*Exline et al., 2017*)

- **Situcionālie un sociālie faktori**

- Situācija (*Pargament, Falb, Ano, & Wachholtz, 2013*)
- Situācijas kognitīvais novērtējums (*Ano & Pargament, 2013*),
Pieejamais sociālais atbalsts (*Savelkoul, Post, De Witte, & Van Den Borne, 2000*)

Metode

Pētījuma dalībnieki - 336 latviešu valodā runājoši Latvijas Romas katoļu baznīcai piederīgi pieaugušie; 74,9 % sieviešu, vecumā no 18 līdz 86 gadiem ($M = 44,42$, $SD = 12,90$).

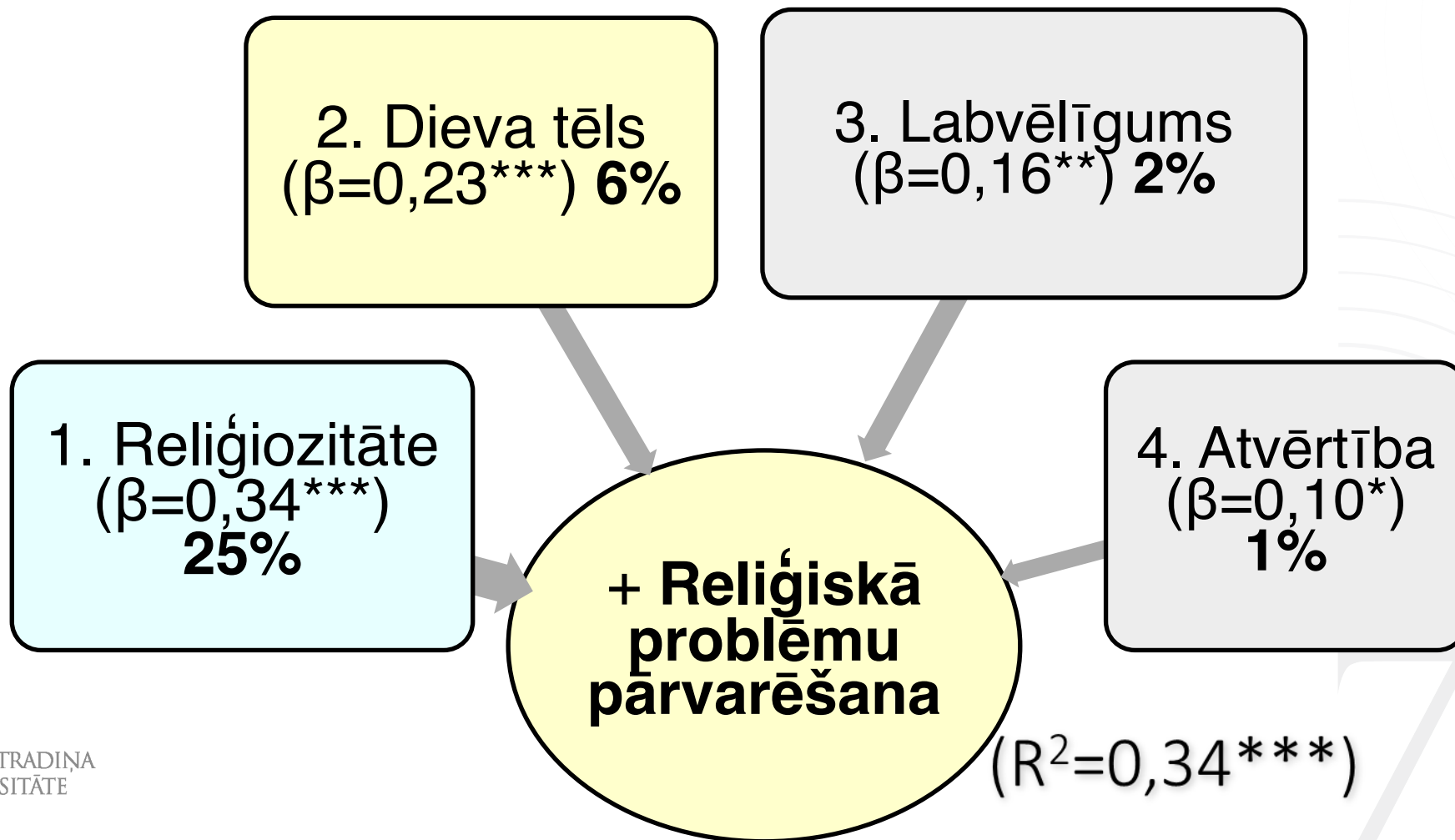
Instrumentārijs

- **RCOPE** īsā versija (*brief RCOPE*, Pargament, Feuille & Burdzy, 2011), adaptēta pētījuma ietvaros;
- **Dieva tēla skala** (*God Image Scale*, GIS, Lawrence, 1997), adaptējusi latviešu valodā M. Ludāne (2006)
- **Latvijas Personības aptauja** LPAv-3 (Perpjolkina, Reņģe, 2014)
- **Reliģijas centralitātes aptauja** (CRS-5) – CSR -15, 10 adaptētas (Rudzīte, 2010; Trups-Kalne, 2012);
- **Sociāli emogrāfisko datu aptauja** – dzimums, vecums, dzīvesvieta, reliģiskā piederība, nodarbošanās.

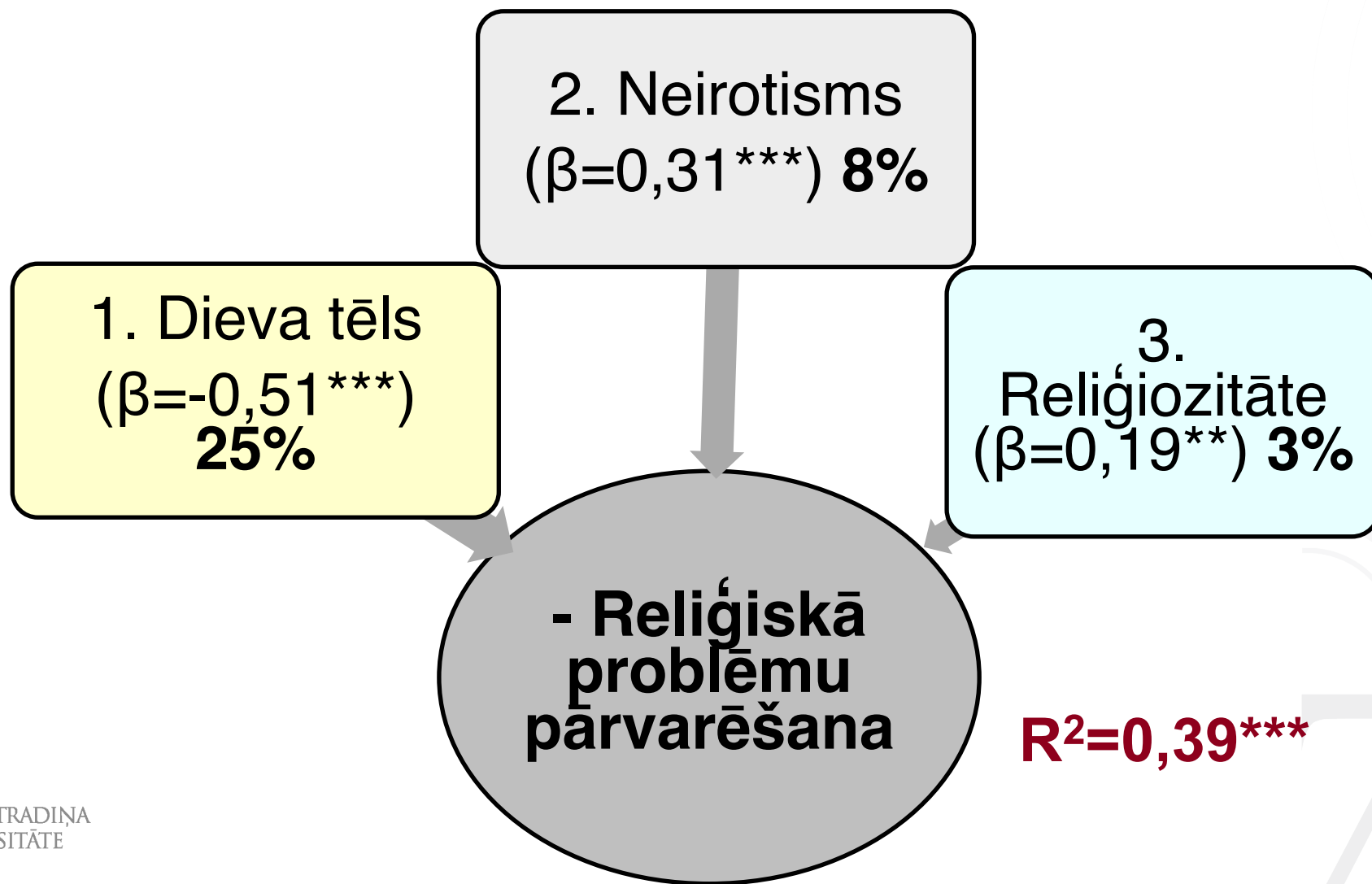
Metode

- **Procedūra** – pētījuma dati tika ievākti, izmantojot elektronisko aptauju izstrādes rīku *Google Veidlapas*, laika posmā no 2019. gada 4. janvāra līdz 28. februārim.
- Piedalīšanās pētījumā ir brīvprātīga, anonīma, bez aizpildīšanas laika kontroles. Aizpildot aptauju līdz galam pētījuma dalībnieks apstiprina savu dalību pētījumā.
- **Datu analīzes metodes** – aprakstošās statistikas un skalu iekšējās saskaņotības rādītāju aprēķināšana, faktoranalīze, multiplā regresiju analīze, moderācijas modeļa pārbaude, izmantojot multiplo regresiju analīze.

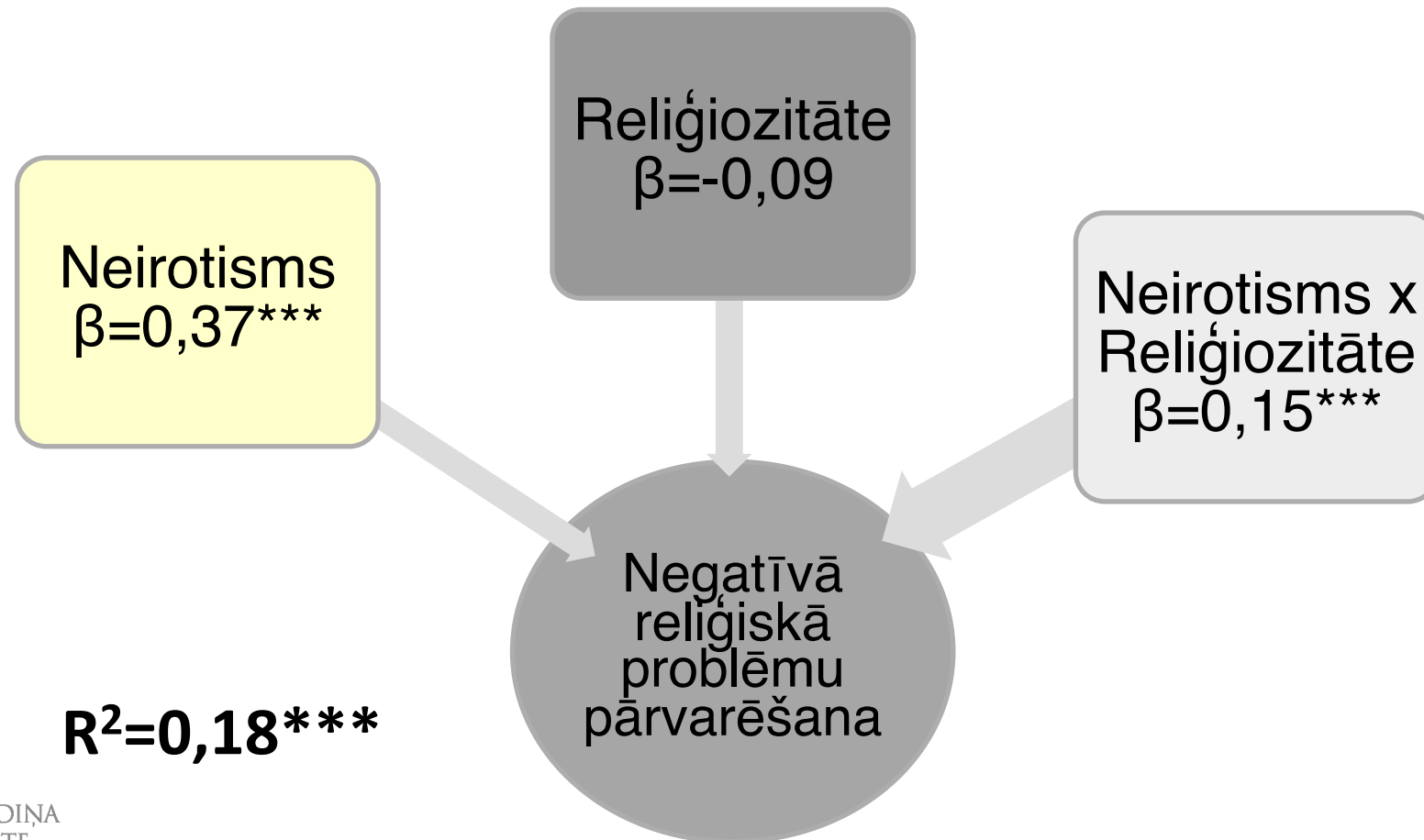
Kādas personības iezīmes, Dieva tēla uztveres un reliģiozitātes aspekti vislabāk prognozē pozitīvo un negatīvo reliģisko problēmu pārvarēšanas stratēģiju?

Kādas personības iezīmes, Dieva tēla uztveres un reliģiozitātes aspekti vislabāk prognozē negatīvo reliģisko problēmu pārvarēšanas stratēģiju?

Vai reliģiozitāte un tās aspekti moderē neirotisma saistību ar negatīvo reliģisko problēmu pārvarēšanas stilu?

Secinājumi

- Multiplās regresiju analīzes rezultāti atklāja, ka pozitīvo un negatīvo reliģisko problēmu pārvarēšanu vislielākā mērā prognozē reliģiskie faktori – reliģiozitāte un Dieva tēls, nevis personības faktori.
- Reliģiozitāte moderē neirotisma saistību ar negatīvo reliģisko problēmu pārvarēšanu, pieaugot reliģiozitātes pakāpei, sakarība starp neirotismu un reliģiozitāti kļūst ciešāka.
- Nepieciešams pētījumus turpināt, iekļaujot arī reliģisko problēmu pārvarēšanu prognozējošo sociālo un situacionālo faktoru izpēti un pētījuma izlasē iekļaujot citu konfesiju kristiešus.

Pētījuma ierobežojumi

- Pētījums aplūko tikai **personības un reliģiozitātes faktoru** saistību ar reliģisko problēmu pārvarēšanas stilu.
- Pētījuma rezultāti ir attiecināmi tikai uz **noteiktu sociālo grupu** – Latvijas Romas katoļu Baznīcai piederīgiem pieaugušajiem, kas lieto internetu.
- Pētījumā tika izmantotas **pašatskaites aptaujas**, kurās respondenti subjektīvi vērtē savu pieredzi.
- Pētījums ir **korelatīvs** un neļauj pilnā mērā spriest par mainīgo cēloņsakarībām.
- Lai objektīvi izvērtētu reliģisko problēmu pārvarēšanu, **nepieciešama kompleksa pieeja** – intervijas, novērojumi u.c. metodes, garengriezuma pētījuma organizācijas forma.

Priekšlikumi un rekomendācijas

- Ņemot vērā reliģiskās jomas saistību ar psihisko un fizisko veselību, veselības un garīgās aprūpes procesā ir jāņem vērā personas reliģiskā pārliecība. Ja pašam aprūpes veicējam nav pieredzes un zināšanu reliģijas jomā ir jāpiesaista atbilstoši speciālisti (garīdznieki, pastorālie konsultanti, teologi u.c.)
- Negatīvā reliģiskās problēmu pārvarēšanas negatīvo seku mazināšanai psiholoģiski reliģiskām intervencēm būtu jābūt vērstām uz negatīvā Dieva tēla un negatīvo reliģisko pārliecību modifikāciju, sakrālo brīžu piedzīvošanu.
- Reliģiskajām kopienām būtu vairāk jākoncentrējas uz reliģiski pieredzējušu kopienu locekļu reliģisko, psiholoģisko un izglītojošo atbalstu, nevis tikai uz jauno locekļu formāciju.

Paldies par uzmanību!
Jautājumi?

trupskalne@gmail.com

